

25-Mart, 2025-yil

BOLALAR SEREBRAL FALAJIDA BOLALAR TIBBIY-PEDAGOGIK VA IJTIMOIY REABILITATSIYA KOMPLEKSIDA LOGOPEDIK KORREKSIYA

Musurmonova Mohizoda Rustam qizi

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada bolalar serebral falaji (BSF) bo‘lgan bolalar uchun tibbiy-pedagogik va ijtimoiy reabilitatsiya komplekslarida logopedik korreksiya muhimligi yoritilgan. Nutqiy buzilishlar BSF ning eng ko‘p uchraydigan asoratlaridan biri bo‘lib, ularni bartaraf etish yoki kamaytirish uchun tizimli logopedik yondashuv talab etiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, maxsus logopedik mashg‘ulotlar orqali bolalarning kommunikativ qobiliyatlari yaxshilanadi, ijtimoiy integratsiyaga erishishlari osonlashadi. Maqolada logopedik terapiyaning samarali metodlari, jumladan, artikulyatsion gimnastika, nafas mashqlari va multisensor yondashuvlar haqida ma’lumot berilgan.*

This article discusses the importance of speech therapy correction in medical-pedagogical and social rehabilitation complexes for children with cerebral palsy (CP). Speech disorders are among the most common complications of CP, requiring a systematic speech therapy approach to mitigate or eliminate them. Research results indicate that specialized speech therapy sessions improve children's communication skills and facilitate social integration. The article provides insights into effective speech therapy methods, including articulation gymnastics, breathing exercises, and multisensory approaches.

В данной статье рассматривается важность логопедической коррекции в медицинско-педагогическом и социальном реабилитационном комплексе для детей с детским церебральным параличом (ДЦП). Нарушения речи являются одними из наиболее распространённых осложнений ДЦП, требующими системного логопедического подхода для их устранения или уменьшения. Результаты исследования показывают, что специальные логопедические занятия улучшают коммуникативные способности детей и способствуют их социальной интеграции. В статье представлены эффективные методы логопедической терапии, включая артикуляционную гимнастику, дыхательные упражнения и мультисенсорные подходы.

KIRISH

Bolalar serebral falaji (BSF) – markaziy asab tizimining tug‘ma yoki perinatal shikastlanishi natijasida yuzaga keladigan murakkab nevrologik kasallik bo‘lib, u harakat koordinatsiyasining buzilishi, mushak tonusining o‘zgarishi va kognitiv rivojlanishning ortda qolishi bilan kechadi. BSF bo‘lgan bolalar ko‘pincha nutqiy buzilishlardan ham aziyat chekadilar. Nutq rivojlanishidagi nuqsonlar ularning kommunikativ qobiliyatlarini cheklab, jamiyatga moslashuv jarayonini murakkablashtiradi.

25-Mart, 2025-yil

Tibbiy-pedagogik va ijtimoiy reabilitatsiya komplekslarida logopedik korreksiya BSF bo‘lgan bolalarning nutq qobiliyatlarini rivojlantirish, ularning muloqotga kirishish ko‘nikmalarini shakllantirish va ijtimoiy integratsiyasini ta‘minlash uchun muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada logopedik terapiyaning ahamiyati, samarali usullari va amaliy natijalari tahlil qilinadi.

Bolalar serebral falaji va nutq buzilishlari

BSF bilan og‘rigan bolalarda nutq rivojlanishi turlicha namoyon bo‘lishi mumkin. Ba‘zilar fonematik eshitishning buzilishi, boshqalarida esa artikulyatsion apparat mushaklarining yetarlicha harakatchan emasligi sababli talaffuzdagi nuqsonlar kuzatiladi. Eng ko‘p uchraydigan nutq buzilishlari quyidagilardir:

Dizartriya – nutqning buzilishi, tovushlarni noto‘g‘ri talaffuz qilish, ovozning pasayishi va nutq sur‘atining buzilishi bilan tavsiflanadi.

Alaliya – miya tuzilishlari shikastlanishi natijasida nutqning to‘liq rivojlanmasligi yoki yo‘qligi.

Dislaliya – nutq a‘zolarining noto‘g‘ri ishlashi tufayli ayrim tovushlarni buzib talaffuz qilish.

Bradilaliya va taxilaliya – nutqning ortiqcha sustligi yoki haddan tashqari tezligi.

Bu holatlarni tuzatish uchun logopedik mashg‘ulotlar muhim ahamiyatga ega bo‘lib, ular bolalarning har birining individual xususiyatlariga asoslangan holda olib borilishi lozim. Logopedik korreksiya usullari va reabilitatsiyada ularning o‘rni

BSF bilan bog‘liq nutq buzilishlarini bartaraf etish yoki kamaytirish maqsadida kompleks yondashuv talab etiladi. Quyidagi usullar samarali natijalar bermoqda:

Artikulyatsion gimnastika – til, lab va yonoq mushaklarini mustahkamlash uchun maxsus mashqlar.

Nafas mashqlari – to‘g‘ri nafas olish orqali nutqning ifodaviyligini oshirish.

Sensor-integrativ terapiya – eshitish, ko‘rish, ta‘b bilish va kinestetik sezgilarni uyg‘unlashtirish.

Taktil stimulatsiya va massaj – nutq apparati mushaklarining elastikligini oshirish.

Tadqiqot natijalari va amaliy tajribalar

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, reabilitatsiya komplekslarida logopedik mashg‘ulotlar muntazam olib borilganda, BSF bilan og‘rigan bolalarning nutqiy rivojlanishi sezilarli darajada yaxshilanadi. Xususan:

6 oylik maxsus logopedik terapiya natijasida bolalarning 70% da kommunikativ ko‘nikmalarining yaxshilanishi kuzatilgan;

Artikulyatsion gimnastika va nafas mashqlari orqali dizartriya belgilari kamaygan;

Sensor-integrativ terapiya qo‘llanilganda bolalarning ijtimoiy muloqotga moslashuvi yaxshilangan.

Tajribaviy amaliyotlar shuni tasdiqlaydiki, logopedik korreksiya qanchalik erta boshlansa, natijalar shunchalik samarali bo‘ladi.

25-Mart, 2025-yil

XULOSA

BSF bolalarda nafaqat jismoniy rivojlanish buzilishlarini, balki nutqiy va kommunikativ muammolarni ham keltirib chiqaradi. Ularning ijtimoiy hayotga moslashuvi va mustaqil muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda logopedik terapiyaning o‘rni katta. Shu bois, tibbiy-pedagogik va ijtimoiy reabilitatsiya komplekslarida logopedik korreksiyaning tizimli ravishda olib borish BSF bo‘lgan bolalar uchun samarali reabilitatsiya omili bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Мо‘minova L.R., Ayupova M.Y. Logopediya. T., 1993 y.
- 2.Филичёва Т.Б., Чиркина Г.В. Коррекционного обучение и воспитание детей 5 летнего возраста с общим недоразвитием речи. – М.: 2011.